

**Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің PhD докторанты Рысмагамбетова Нургуль Аргинбаевнаның
8D02304 – «Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін
дайындаған «Қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл-оспақ дискурсы» тақырыбындағы
диссертациясына ресми рецензенттің**

ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);	«Қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл-оспақ дискурсы» тақырыбында жазылған диссертация Қазақстан Республикасының төмендегідей мемлекеттік бағдарламасына сәйкес орындалған: - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 16 қазандағы № 914 қаулысы. «Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» - Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 13 қыркүйектегі № 659 Жарлығы. Мемлекет басшысының 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі шаралар туралы «Халық бірлігі мен жүйелі реформалар – бұл нық елдің өркендеуінің негізі» (17.04.2023 ж. толықтырулармен). - Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасы және рухани құндылықтары. Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, салт пен құндылықтардың ортақтығы // Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту

			туралы: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 988 қаулысы.
		3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына толық сәйкес келеді. Нақтырақ айтқанда, зерттеу «Елдің зияткерлік әлеуеті» бағыты бойынша «Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер» (2.5 Лингвистика) аясында орындалған. Зерттеу жұмысы «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» бағытымен сабақтасып, қазіргі филология ғылымдарының өзекті мәселелерін шешуге қосады. Зерттеу тақырыбы мемлекеттік маңызы бар ғылыми бағыттарға сай таңдалған және 8D02304-Филология мамандығы бойынша кадрлар даярлау бағдарламасына толық сәйкес келеді. Диссертацияда қарастырылған мәселелер еліміздің зияткерлік әлеуетін арттыруға, тіл мен мәдениет сабақтастығын ғылыми тұрғыда түсіндіруге бағытталған.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін <u>қосады</u> /қоспайды, ал оның маңыздылығы <u>ашылған</u> /ашылмаған.	Диссертант Н.А.Рысмагамбетованың зерттеу нәтижелері қазіргі қазақ тіл білімінің дискурсология, лингвомәдениеттану, прагмалингвистика, когнитивті лингвистика, әзіл-оспақ дискурсы және оны зерттеудің әдістемесі, салғастырмалы тіл білімі бағыттарына елеулі ғылыми үлес қосады, ал оның маңыздылығы ашылған, ол осы бағыттағы ғылыми тұжырымдарды және тілдік деректерді салыстыра, салғастыра талдауға негізделген. Зерттеу барысында екі тілдегі қалжын/wit бірліктері біріздендірілген 50+50 корпус негізінде модельдік кодтауға түсірілді. Қалжыңның әрбір бірлігі жанрлық формасы, сценарийлік қарама-қарсылығы, логикалық механизмі, тілдік іске асуы, прагматикалық қызметі, фондық білімге тәуелділігі мен аударма тәуекелі жағынан сұрыпталып, салғастырыла зерттелді. Рецептивтік эксперимент арқылы корпусстық

			қорытындылар статистикалық деректермен тексерілді. Экспериментке 225 респондент қатысты. Әзіл-оспақтың тілдік құралдың жиынтығы ғана емес оның семантикалық, прагматикалық, лингвомәдени және рецептивтік белгілері өзара байланысқан дискурстық құбылыс ретінде қарастырылуы зерттеудің ғылыми деңгейін арттырады. Алынған зерттеу нәтижелері маңызды деп санаймыз.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: <u>1) жоғары;</u> 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертанттың өзі жазу деңгейі жоғары. Автор академиялық жазу қағидастарын толық меңгерген, ғылыми тілін дұрыс қолданады және өзіндік сыни пікір білдіре алады. Өзінің жеке пайымдауларын ұсына отырып, ғылыми ережелерді тұжырымдап, зерттеу тақырыбының өзектілігін негіздей алған. Диссертанттың қорғауға ұсынып отырған тұжырымдары – зерделенген және жариялаған жұмыстарының нәтижесі.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: <u>1) негізделген;</u> 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияның өзектілігі толық негізделген (8-9 беттер). Әзіл-оспақ дискурсын лингвомәдени тұрғыдан зерделеу – тіл мен мәдениеттің өзара байланысын тереңірек түсінуге, мәдениетаралық қарым-қатынастағы түсініспеушіліктерді азайтуға ықпал ететін өзекті мәселе. Зерттеу тақырыбының өзектілігі заманауи қоғамдағы тілдік қарым-қатынас түрлерінің ішінде әзіл-оспақтың алатын орнына және оны дискурс деңгейінде талдаудың маңыздылығына негізделеді. Зерттеуде қазақ және ағылшын қалжыңдарынан құралған корпустық материалдарды операцияландыру арқылы олардың лингвомәдени сипатын, құрылымдық және лингвопрагматикалық белгілерін айқындап, интегративті модель негізінде салғастырмалы талдау арқылы теориялық қана емес, практикалық тұрғыда да құнды нәтижелер алынған.

			Диссертацияда әзіл-оспақ дискурсына қатысты қазақ тіліндегі негізгі терминдер қарастырылып, зерттеудің теориялық және әдіснамалық негіздері толықтай көрсетілген. Қазақ және ағылшын тіліндегі қалжың (wit) бірліктерінің ортақ және ерекшеленетін белгілері корпустық әрі эксперименттік біртұтас модельде салғастыру нәтижелері арқылы айқындалған.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: <u>1) айқындайды;</u> 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.		Диссертациялық жұмыстың мазмұны диссертация тақырыбын толық айқындайды және қорғауға ұсынылып отырған тұжырымдар зерттеу жұмысының мазмұнына сай жүзеге асырылған (13-14 беттер). Диссертация тақырыбы да, оның ішкі мазмұны да қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл-оспақ дискурсының ерекшелігін зерттеуге бағытталған. Диссертант бірінші бөлімде әзіл-оспақ дискурсы ұғымының ғылыми негіздерін талдап, қазіргі тіл білімінде «дискурс» және «әзіл-оспақ» түсініктерінің мазмұнын айқындаған. Корпустық лингвистикадағы әзіл-оспақ дискурсының зерттелуін теориялық-әдістемелік негізде жүйелеген. Екінші бөлімде эмпирикалық материалдар арқылы корпустық деректер біріздендіріліп, қазақ қалжыңының лингвомәдени сипаты айқындалады, ағылшын тіліндегі wit бірліктерінің құрылымдық, прагматикалық және лингвомәдени белгілері модель негізінде талданады.
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: <u>1) сәйкес келеді;</u> 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.		Диссертацияның мақсаты мен міндеттері тақырыбына сәйкес келеді, жұмыста нақты тұжырымдалған. Зерттеудің мақсаты – қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл-оспақ дискурсының (соның ішінде қалжыңның) табиғатын кешенді түрде зерделеу. Осы мақсатқа жету үшін мынадай міндеттер қойылған: - Әзіл-оспақ дискурсы ұғымының ғылыми негіздерін талдап, қазіргі тіл білімінде «дискурс» және «әзіл-оспақ» түсініктерінің мазмұнын айқындау;

			- Қазақ тіліндегі қалжың және ағылшын тіліндегі wit ұғымдарының семантикалық ерекшеліктерін, мазмұндық аясы мен қолданыс түрлерін зерделеу; - Әзіл-оспақ дискурсын зерттеудің әдіснамасын, әзіл-оспақ бірлігін талдаудың интегративті моделін әзірлеу, корпусдық талдау жасау; - Қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі қалжыңдау дәстүрінің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын интегративті модель негізінде салғастырмалы талдау; - Әзіл-оспақ ақпаратты жеткізу және қабылдау механизмдеріндегі мәдениетаралық ерекшеліктерді эксперименттік тәсіл арқылы анықтап, нәтижелерін интерпретациялау. Аталған мақсат пен оған қол жеткізудегі міндеттер зерттеу тақырыбына толығымен сәйкес келеді, жұмыста нақты тұжырымдалған және іздену барысында диссертант қойылған мақсат-міндеттерге толық қол жеткізген.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертацияның бөлімдері бір-бірімен логикалық түрде тығыз байланысты. Жұмыс кіріспеден, екі негізгі бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Әр бөлімнің соңында берілген қорытындылар зерттеу нәтижелерінің ішкі үйлесімділігін көрсетеді және тақырып мазмұнымен толық сәйкес келеді. Барлық бөлімдер бір-бірін толықтырып, диссертацияның жалпы логикасын сақтайды.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар;	Диссертант ұсынып отырған жаңа шешімдер, қағидаттар мен әдіс-тәсілдер диссертациялық жұмыста дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған. Н.А.Рысмағамбетованың өзіндік пікірін білдіретін сыни талдаулар бар, диссертант зерттеуінің 18-бетінде берілген дискурсқа берілген теориялық анықтамаларды талдау барысында «...Дискурс мәтіннің күрделі түрі ғана емес, қарым-қатынасқа түсушілердің ойлау қабілетімен байланысты құбылыс деп

		2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	қабылдаған дұрыс деп ойлаймыз» деп өзінің сыни көзқарасын білдіреді. Диссертанттың өзі жүргізген сауалнама жауаптарын талдауынан да автордың жаңа шешімдерін өзіндік сыни талдауға негіздегенін анық аңғаруға болады.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? <u>1) толығымен жаңа;</u> 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияның ғылыми нәтижелері мен тұжырымдары толығымен жаңа. Өйткені қазақ және ағылшын тіліндегі қалжын/ wit материалдары негізінде (нақты айтқанда, зерттелетін дереккөздерден алынған) әзіл-оспақтың лингвомәдени ерекшеліктерін анықтау алғаш рет кешенді және жүйелі түрде зерттеу нысанына айналып отыр. Диссертациялық жұмыстың негізгі жаңалықтарының бірі қазақ және ағылшын қалжындарын SSTH және GTVN теориялары негізінде талдаудың интегративті модельін ұсынуы. Қазақ және ағылшын қалжындары интегративті модель негізінде көпдеңгейлі талдау жүргізіледі. Көпдеңгейлі талдаудан кейін салғастырмалы сипаттау жүргізілген. Корпустық нәтиже осы салыстырудың жинақталған көрінісін береді. Корпустық талдаудың құндылығы сандық көрсеткішпен ғана шектелмеген. Қалжыңның қалай жұмыс істейтіні, қандай жағдайда әсерлі болатыны, қандай тілдік және мәдени ресурстарға сүйенетінін анықталған. Эксперименттік рецепция модельдің соңғы тексеру қабатын құраған, корпуста анықталған белгілер респонденттердің қабылдауымен салыстырылып, жаңа ғылыми нәтижелер алынған. Осы айтылғандар диссертациядағы ғылыми нәтижелер мен тұжырымдардың жаңалығын, өзектілігін және теориялық-практикалық маңызын дәлелдейді.

		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Ғылыми жұмыста алынған қорытындылары толығымен жаңа. Диссертант тарапынан жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмысы қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі қалжың/wit бірліктерін әзіл-оспақ дискурсы, лингвомәдени аспектілер арқылы талдауға бағытталған және теориялық, практикалық маңызы бар нәтижелер алынған. Зерттеу жұмысы бойынша қорытындылары толығымен жаңа болып табылады. Мынадай қорытындылар жаңа болып табылады: Әзіл-оспақ дискурсының бір түрі қалжың/wit түсініктері, тілдік және прагматикалық тетіктері ғылыми тұрғыдан кешенді зерделенді. Қазақ тіліндегі қалжың және ағылшын тіліндегі wit ұғымдары семантикалық және функционалдық аспектіде салыстырылып, қазақ қалжыңының эмоциялық-экспрессивтік, қатынастық және тәрбиелік қызметтерінің айқындалуы жаңа болып есептелінеді. Әзіл-оспақ дискурсын зерттеудің В. Раскин мен С. Аттардо әзірлеген семантикалық және вербалды теориялары негізінде әзіл-оспақ дискурсын зерттеудің интегративті моделі және теориялық әдіснамасын ұсынуы жаңа болып табылады. Эксперименттік зерттеу нәтижелері әзіл-оспақты қабылдау үдерісінде мәдени мәнмәтіннің, фондық білімнің және коммуникативтік тәжірибесін айқындауы толығымен жаңа. Осылайша барлық қорытындылар теориялық негіз бен эмпирикалық материалды ұштастыра отырып, ғылыми тұрғыдан сенімді дәлелдемелер арқылы айқындалған.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа;	Диссертациялық жұмыстың мақсатына жету үшін қолданылатын техникалық, экономикалық немесе басқару шешімдері толығымен жаңа және негізделген. Әзіл-оспақ дискурсының ішінде қалжыңды Microsoft Excel кодтау матрицасына енгізу. Әрбір қалжыңның өзіндік паспортын тағайындау, корпусқа енгізу, эксперименттік деректерді IBM SPSS Statistics 29.0 бағдарламасында статистикалық өңдеумен

		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	ұштастыру техникалық және технологиялық шешімдерді толығымен жаңа әрі ғылыми негізделген деп бағаланады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Ғылыми жұмыстағы негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген. Атап айтқанда, зерттеудің негізгі ғылыми нәтижелері дискурс теориясында, лингвомәдениеттану, прагмалингвистика теорияларында орныққан ғылыми қағидаларға сүйенген. Зерттеу барысында нақты тұлғаға, нақты қатысымдық жағдайға және ұтқыр жауапқа негізделген қысқа вербалды қалжың / wit бірліктері 50+50 бірлікте, ситуациясы көрсетілген, айтушысы белгілі, дереккөздің толық берілуі, бірліктің қайта тексерілу мүмкіндігі, модель параметрлері бойынша кодталуы қағидаттарымен таңдалып, талданған. Корпус құрылып, корпустық талдау нәтижелері респонденттердің 10 стимулды бағалауы арқылы жүргізілген рецептивтік экспериментте тексерілген. Осылайша барлық қорытындылар теориялық негіз бен эмпирикалық материалды ұштастыра отырып, ғылыми тұрғыдан сенімді дәлелдемелер арқылы айқындалған.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? <u>1) дәлелденді;</u> 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда	1-ереже. Өзіл-оспақ дискурсы – жалпыадамзаттық әмбебап белгілермен қатар ұлттық дүниетаным мен мәдени кодты танытатын және мәдениетаралық коммуникацияда маңызды қызмет атқаратын тілдік-мәдени құбылыс. 7.1. Ереже дәлелденді ме? – 1) дәлелденді. 7.2. Тривиалды ма? – 2) жоқ. 7.3. Жаңа ма? – 1) иә. 7.4. Қолдану деңгейі – 3) кең. 7.5. Мақалада дәлелденген бе? – 1) иә.

		ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	2-ереже. Қазақ тіліндегі «қалжың» және ағылшын тіліндегі <i>wit</i> ұғымдары мазмұндас болғанымен, олардың семантикалық өрісі, прагматикалық қызметі және әлеуметтік қолданысында ұлттық-мәдени ерекшеліктер бар. 7.1. Ереже дәлелденді ме? – 1) дәлелденді. 7.2. Тривиалды ма? – 2) жоқ.
		7.2 Тривиалды ма? 1) ия; <u>2) жоқ;</u> 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.	7.3. Жаңа ма? – 1) иә. 7.4. Қолдану деңгейі – 3) кең. 7.5. Мақалада дәлелденген бе? – 1) иә.
		7.3 Жаңа ма? <u>1) ия;</u> 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	3-ереже. Қазақ қалжыңы мен ағылшын тіліндегі <i>wit</i> бірліктерін интегративті модель негізінде талдау олардың сценарийлік қарама-қарсылығын, логикалық механизмін, тілдік іске асуын, прагматикалық қызметін, фондық білімге тәуелділігін, лингвомәдени және рецептивтік ерекшеліктерін кешенді анықтауға мүмкіндік береді. 7.1. Ереже дәлелденді ме? – 1) дәлелденді. 7.2. Тривиалды ма? – 2) жоқ. 7.3. Жаңа ма? – 1) иә.
		7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; <u>3) кең</u> 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	7.4. Қолдану деңгейі – 3) кең. 7.5. Мақалада дәлелденген бе? – 1) иә.
		7.5 Мақалада дәлелденген бе? <u>1) ия;</u> 2) жоқ	4-ереже. Қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл жасау тетіктері ортақ комикалық қағидаларға негізделгенімен, олардың тілдік және қатысымдық іске асуында ұлттық-мәдени ерекшеліктер айқын көрінеді. 7.1. Ереже дәлелденді ме? – 1) дәлелденді. 7.2. Тривиалды ма? – 2) жоқ. 7.3. Жаңа ма? – 1) иә. 7.4. Қолдану деңгейі – 3) кең. 7.5. Мақалада дәлелденген бе? – 1) иә.

		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	5-ереже. Мәдениетаралық коммуникация жағдайында әзіл-оспақты қабылдау адресаттың мәдени фондық білімі мен дүниетанымына тәуелді болғандықтан, бір тілден екінші тілге тікелей аударылған қалжың бастапқы комикалық әсерді толық сақтай бермейді. 7.1. Ереже дәлелденді ме? – 1) дәлелденді. 7.2. Тривиалды ма? – 2) жоқ. 7.3. Жаңа ма? – 1) иә. 7.4. Қолдану деңгейі – 3) кең. 7.5. Мақалада дәлелденген бе? – 1) иә. Диссертация мазмұны халықаралық Scopus ғылыми деректер базасына енгізілген басылымдарда 1 мақала, ҚР ҒжЖБМ-нің Ғылым және жоғары білім саласы бойынша сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен тізімдегі басылымда 3 мақала және халықаралық конференция жинақтарында 6 мақаланың жариялануымен расталаған.
--	--	--	---

8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) ия; 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыстың әдістемесін таңдау сапалы негізделген, қолданылған зерттеу әдістері диссертациялық жұмыстың сәйкес тарауында нақты сипатталған (11 бет). Отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып, автор зерттеу нысанының күрделі әрі көпқырлы сипатын ескеретін кешенді әдіснамалық бағытты қалыптастырған. Зерттеуде зерттеу барысында материалды жинақтау, жүйелеу, сараптау, бақылау сияқты жалпы ғылыми әдістер, лингвокогнитивтік және лингвомәдени талдау амалдары қолданылған. Сонымен қатар зерттеудің ерекшелігі сапалық талдау нәтижелерін сандық эксперимент деректерімен толықтыру арқылы көрініс тапқан. Аталған әдістерден диссертанттың тыңғылықты теориялық және әдістемелік дайындығы байқалады. Теориялық ұғымдарды нақтылау және зерттеудің тұжырымдамалық негіздерін айқындау барысында дискурстық, лингвомәдени және лингвокогнитивтік талдау тәсілдері пайдаланылған. Қазақ және ағылшын тілдеріндегі материалдардың ұқсастықтары мен ерекшеліктерін анықтау үшін салғастырмалы-типологиялық және корпусстық талдау жүргізілген. Ал әзіл-оспақтың мәдениетаралық ортада қабылдану ерекшеліктерін зерделеу мақсатында сауалнама мен эксперимент ұйымдастырылып, олардың нәтижелері статистикалық әдістер арқылы өңделген.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми	Диссертациялық жұмыстың әдіснамасын таңдау сапалы негізделген, қолданылған зерттеу әдістері диссертациялық жұмыстың бөлімдерінде нақты сипатталған. Зерттеуде корпусстық, лингвомәдени, семантикалық талдау әдістері, сонымен қатар түсіндірмелік және

	зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: <u>1) ия;</u> 2) жоқ.	салғастырмалы әдістер пайдаланылған, әр әдіс бойынша алынған нәтижелер екі корпус (қазақ және ағылшын) арасында салғастырылып, контрастивтік сипаттамалар айқындалған. Зерттеу барысында Pearson χ^2, Cramer V, Shapiro Wilk, Mann–Whitney U, Wilcoxon, Kruskal–Wallis H және Spearman rho тәрізді математикалық-статистикалық талдау әдістері зерттеу логикасына сай қолданылған.
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): <u>1) ия;</u> 2) жоқ.	Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар мәдени сипатқа ие сауалнама талдауымен дәлелденген. Теориялық қорытындылар мен интегративті модель эксперименттік зерттеу арқылы тексерілген және расталған. Диссертациялық жұмыстың теориялық және әдіснамалық негізі ғылыми бағыттардағы еңбектерге сүйенген, олардың теориялық тұжырымдары басшылыққа алынып, сілтемелермен расталған.
	8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> / ішінара расталған / расталмаған.	Маңызды ғылыми мәлімдемелер сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Диссертацияда дискурс теориясы, лингвомәдениеттану, әзіл-оспақ лингвистикасы, прагматика, когнитивтік бағыт, корпусстық зерттеулер мен рецепция мәселелері бойынша отандық және шетелдік еңбектер кең қамтылған. Зерттеудің теориялық негізін В. Раскин, С. Аттардо, Т. ван Дейк, В.И. Карасик, В.А. Маслова сияқты зерттеушілер еңбектерімен, қазақ тіл біліміндегі

			Н. Уәли, Ж. Манкеева, Қ. Есенова, А. Салихова, Б. Мәуленова, К. Ибраева, С. Исакова, Н. Култанбаева және т.б. зерттеулермен дәйектелген. Эмпирикалық қазақ материалы Ахметова З. «Әзіліңді сағындық», «Деген екен!», құраст. М. Ниязбеков, Әлімжанов Б. «Деген екен» ағылшын материалы Boswell, Mark Twain, Abraham Lincoln және Benjamin Franklin түпнұсқа/тарихи, тексерілетін дереккөздерден алынуы деректердің сенімділігін арттырады.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға <u>жеткілікті</u> /жеткіліксіз.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолу жасауға жеткілікті. Диссертациялық жұмыста отандық және шетелдік авторларды, электрондық дереккөздерді қосқанда 188 әдебиет көзі қолданылған және барлығына сілтемелер диссертациялық жұмыстарды рәсімдеуге арналған талаптарға сай көрсетілген.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: <u>1) бар;</u> 2) жоқ.	Диссертацияның теориялық маңызы бар. Зерттеуде қазіргі тіл біліміндегі дискурс теориясы, прагматлингвистика, лингвомәдениеттану және мәдениетаралық коммуникация бағыттарын өзара тоғыстыра отырып, әзіл-оспақ дискурсын кешенді түрде қарастырған. Қазақ және ағылшын қалжыңдарының тілдік, семантикалық және прагматикалық ерекшеліктерін салғастырмалы корпустық талдау дискурстық қарым-қатынастың ұлттық сипатын ашуға үлес қосады. Сонымен қатар қалжың түріндегі вербалды әрекеттерді дискурс деңгейінде қарастыру тіл мен мәдениеттің өзара байланысын сипаттайтын жаңа теориялық тәсілді ұсынуға мүмкіндік береді. Зерттеу нәтижелері тіл мен мәдениеттің коммуникативтік-когнитивтік табиғатын тереңірек түсіндіруге бағытталған ғылыми-теориялық базаны толықтырады.

		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: <u>1) ия;</u> <u>2) жоқ.</u>	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу нәтижелері қазақ және ағылшын тілдерін оқытуда, мәдениетаралық коммуникация мен аударма ісінде, сондай-ақ жалпы тіл білімінің теориялық және қолданбалы салаларында пайдалы болмақ. Атап айтқанда, жұмыс қорытындыларын жоғары оқу орындарында жалпы тіл білімі, сөз мәдениеті, прагматика және мәтін лингвистикасы пәндері бойынша оқыту процесінде иллюстративті материал ретінде қолдануға болады. Әзіл-оспақ дискурсын талдаудың әдіснамасы тіл үйренушілердің коммуникативтік құзыретін, әсіресе мәдениетаралық прагматикалық компетенциясын арттыруға септігін тигізеді. Сонымен бірге екі түрлі мәдени ортадағы әзіл-оспақ ерекшеліктерін білу шетел тілінен аударма жасауда, халықаралық іскерлік немесе дипломатиялық қарым-қатынаста орын алатын бейресми коммуникацияда пайдасы зор.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? <u>1) толығымен жаңа;</u> <u>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</u> <u>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</u>	Практикалық ұсыныстардың жаңалығы олардың толықтай жаңа сипатымен ерекшеленеді. Бұл жаңалық әзіл-оспақты түсіндіру, аудару және мәдениетаралық коммуникация жағдайында қабылдау үдерістерінде фондық білімнің рөлін және коммуникалық әсердің сақталмау ықтималдығын нақты өлшемдер негізінде бағалау мүмкіндігін қарастырудан көрінеді. Ұсыныстардың қолданбалы маңыздылығы 50 қазақ және 50 ағылшын тіліндегі wit бірлігін қамтитын корпусқа, сондай-ақ оларды жүйелі талдауға арналған арнайы кодтау паспортына сүйенуімен айқындалады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: <u>1) жоғары;</u> <u>2) орташа;</u> <u>3) орташадан төмен;</u> <u>4) төмен.</u>	Диссертацияның академиялық жазу сапасы жоғары деңгейде орындалған, ғылыми жұмыс диссертацияға қойылатын талаптарға сай жазылған. Нормативтік сілтемелер, белгілеулер мен қысқартулар, анықтамалар, кестелер, суреттер мен библиографиялық деректердің ресімделуі жалпы алғанда талапқа сай және ұқыпты орындалған.

11.	Диссертацияға ескертулер	<i>Ескертулер ұсыныстық сипатта және диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелері мен қорытындыларына әсер етпейді.</i> <i>1. Зерттеудегі кодтау жүйесі мазмұнды әрі жүйелі берілген. Дегенмен, нәтижелердің сенімділігін арттыру үшін кодтау өлшемдері мен мысалдарды іріктеу қағидаларын қысқаша нақтылай түсуге болады.</i> <i>2. Кестелердің нөмірленуіне назар аударған жөн: 26-кестенің жалғасы «25-кестенің жалғасы», ал 30-кестенің жалғасы «29-кестенің жалғасы» деп көрсетілген.</i> <i>3. Зерттеу жұмысында ағылшын ғалымдарының есімдері латын әліпбиімен берілген. Соларды біріздендірген жөн.</i> <i>Бұл түзетулер жұмыстың ғылыми мазмұнына қатысты емес, редакциялық сипаттағы ұсыныс болып табылады. Аталған ескерту диссертацияның ғылыми жаңалығы, теориялық маңызы мен алынған нәтижелердің негізділігіне нұқсан келтірмейді.</i>
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	Докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша жарияланымдарының ғылыми деңгейі жоғары және диссертация мазмұнымен тікелей байланысты. Негізгі нәтижелер 10 жарияланымда апробацияланған: бір мақала Scopus деректер базасындағы Q1 журналында (Eurasian Journal of Applied Linguistics, 2025, процентиль 79), үш мақала ҚР ҒЖБССҚК ұсынған ғылыми басылымдарда, ал алты жұмыс халықаралық ғылыми конференциялар материалдарында жарияланған. Диссертанттың жарияланымдары зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді. Мазмұны ғылыми тұрғыдан негізделген және диссертация тақырыбын терең ашады.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	Рысмагамбетова Нургуль Аргинбаевнаның «8D02304 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша «Қазақ және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі әзіл-оспақ дискурсы» тақырыбындағы

		диссертациялық жұмысы талаптарға сай орындалған, философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп санаймын. Ізденуші Рысмагамбетова Нургуль Аргинбаевна «8D02304-Филология» білім бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін Комитетке ұсыныс жасаймын.
--	--	--

Ресми рецензент:
Астана халықаралық университеті
филология ғылымдарының кандидаты,
қауымдасқан профессор

«9» 10 2026 ж.

  М.Л. Анафинова